صدای دریاچه‌ی کوهستان بلند است، اما کسی گوش نمی‌دهد

گزارش تازه‌ی انجمن حفاظت از آب‌های داخلی هشدار می‌دهد که سطح آب دریاچه‌ی کوهستان بلند در ده سال گذشته بیش از یک متر پایین رفته است، اما هنوز هیچ برنامه‌ی جدی برای نجات آن وجود ندارد.

گزارش از نسرین کاوه‌پور

دریاچه‌ی کوهستان بلند، که در گذشته یکی از مقصدهای اصلی گردشگران تابستانی بود، اکنون بیش از نیمی از آب خود را از دست داده است. ساحل‌های شنی که زمانی صدها متر با آب فاصله داشتند، حالا به دشت‌های خشک و ترک‌خورده تبدیل شده‌اند. بسیاری از اهالی روستاهای اطراف می‌گویند که برای نخستین بار است که عمق آب در برخی نقاط به کمتر از یک متر رسیده است.

این گزارش حاصل بازدید میدانی تیمی از کارشناسان انجمن حفاظت از آب‌های داخلی است که در مهرماه امسال از دریاچه و حوضه‌ی آبریز آن بازدید کرده است. در این بازدید، نمونه‌های آب، داده‌های مربوط به بارش و دبی ورودی رودخانه‌ها بررسی شد و با اطلاعات ثبت‌شده در سال‌های پیش مقایسه شد. نتیجه‌ی این مقایسه روشن است: میزان آبی که هر سال وارد دریاچه می‌شود، در مقایسه با دهه‌ی گذشته، کاهشی نزدیک به ۴۰ درصد داشته است.

به گفته‌ی نویسندگان گزارش، تنها بخشی از این کاهش را می‌توان به خشکسالی نسبت داد. بخش بزرگ‌تر ماجرا به تغییر کاربری زمین در حوضه‌ی آبریز مربوط می‌شود. در ۱۵ سال گذشته، بیش از ۲۰ هزار هکتار از مراتع و جنگل‌های بالادست دریاچه به باغ‌های سیب و گردو تبدیل شده‌اند. این باغ‌ها برای آبیاری خود به چاه‌های عمیق متکی‌اند و بسیاری از آن‌ها بدون مجوز حفر شده‌اند. به گفته‌ی کارشناسان، هم‌اکنون بیش از ۱۱۰ حلقه چاه عمیق و نیمه‌عمیق در فاصله‌ی کمتر از ۱۵ کیلومتری دریاچه فعال است.

مهندس کامران سپهرآرا، مدیر گروه منابع آب انجمن، در این‌باره می‌گوید: «ما با یک بحران چندلایه روبه‌رو هستیم. اگر فقط به خشکسالی نگاه کنیم، راه‌حل‌ها هم ناقص خواهند بود. باید هم‌زمان با کاهش برداشت، الگوی کشت را هم تغییر دهیم.» به گفته‌ی او، تاکنون هیچ‌یک از این دو اقدام به‌طور جدی دنبال نشده است.

پیامدهای این وضعیت فقط زیست‌محیطی نیست. در روستای چشمه‌سار، که ۳۲۰ خانوار در آن زندگی می‌کنند، بسیاری از اهالی درآمد خود را از گردشگری تابستانی تأمین می‌کردند. با خشک شدن ساحل، بسیاری از اقامتگاه‌ها و رستوران‌ها یا تعطیل شده‌اند یا تنها در روزهای اوج فعالیت باز می‌مانند. حسین رضایی، که ۲۷ سال است قایق‌سواری می‌دهد، می‌گوید درآمد امسال او به کمتر از یک‌سوم سال‌های پیش رسیده است.

گزارش همچنین به کاهش تنوع زیستی در دریاچه اشاره کرده است. تعداد پرندگان مهاجر آبزی که در فصل بهار در منطقه توقف می‌کنند، در سه سال گذشته تقریباً نصف شده است. صیادان محلی نیز از کاهش ذخایر ماهی گلایه دارند. به گفته‌ی آن‌ها، بسیاری از گونه‌های بومی دیگر در عمق کافی برای تخم‌ریزی آب ندارند.

انجمن حفاظت از آب‌های داخلی در پایان گزارش خود ۱۲ پیشنهاد ارائه کرده است، از جمله ممنوعیت حفر چاه جدید در حوضه‌ی آبریز، بازنگری در الگوی کشت باغ‌ها و اجرای طرح انتقال آب از حوضه‌ی همسایه. به گفته‌ی مسئولان انجمن، اگر این اقدام‌ها تا پایان شهریور آغاز نشود، بازگرداندن دریاچه به وضعیت قابل قبول بسیار دشوار خواهد بود.

مقدار کل مواد مغذی در دریاچه‌ی هیرکنار بیش از دو برابر حد مجاز است

(مطلب آرشیو در نسخه‌ی چاپی)

صدای دریاچه کوهستان بلند است، اما کسی گوش نمی‌دهد

(مطلب آرشیو در نسخه‌ی چاپی)